

วิจารณ์หนังสือ (Book Review)

หนังสือ: ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว
(Philosophy of “Sufficiency Economy”)

by His Majesty King Bhumibol Adulyadej).

พิมพ์ครั้งที่ 2 เรียบเรียง โดย อุดมพร อมรธรรม กรุงเทพฯ
สำนักพิมพ์แสงดาว จำนวน 136 หน้า ISBN:978-616-388-160-1

วิจารณ์โดย อุบัติสัต์ย์ แสงพลสิทธิ์ นิสิตปริญญาพุทธศาสตรดุษฎี
บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

e-mail: ubatsat@gmail.com

Ubatsat Saengpolsith

Ph.D. Program Mahachulalongkornrajavidyalaya University,

ChiangMai Campus

บทนำ

สุดท้ายแนวคิดทางเศรษฐกิจเชิงพุทธ จากองค์พระประมุขผู้ทรงเป็นปรัชญาเมธี ยุทธศาสตร์การแก้ไขเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมที่ครอบงำประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกอยู่เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีการผลิตมุ่งหมายรับใช้ค้นหา ความทะยานอยาก แล้วนำไปสู่การแข่งขัน ช่วงชิง การเอารัดเอาเปรียบ เกิดการต่อสู้กันระหว่างคนกับคน ทำให้เกิดความทุกข์ในชีวิต ความรุนแรงในสังคม ไม่มีสันติภาพในสังคม คนส่วนใหญ่มองไม่เห็นทุกข์นี้ แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงมองเห็นอย่างแจ่มชัด จึงมีพระราชดำริยุทธศาสตร์ในทางเศรษฐกิจใหม่ โดยทรงเสนอ “เศรษฐกิจพอเพียงจากรากฐานของมัชฌิมาปฏิปทาในพระพุทธศาสนา”

ในการวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อให้ทราบเนื้อหาที่น่าสนใจของหนังสือ 2) เพื่อให้ทราบข้อที่ควรระวังของหนังสือ 3) เพื่อให้ทราบเนื้อหาที่ควรเพิ่มเติมให้เต็มของหนังสือ และ 4) เพื่อให้ทราบคุณค่าของหนังสือ โดยผู้วิจารณ์ทำการวิจารณ์ด้วยความปรารถนาเพื่อให้เกิดผลอันจักเป็นประโยชน์ของการเผยแพร่หนังสือ และการพัฒนาหนังสือเล่มนี้ให้สมบูรณ์ดีเลิศต่อไป

หนังสือเล่มนี้ถูกเรียบเรียงขึ้นด้วยความเจตนาของผู้เรียบเรียง ด้วยเพราะเหตุว่า “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว” นั้นได้มีการเผยแพร่อีกว้างขวางทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายประเทศได้นำไปสู่การปฏิบัติ เป็นกรอบในการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยเองได้นำหลักหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง บรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ ฉบับที่ 8 จนถึงฉบับที่ปัจจุบัน คือฉบับที่ 12 ขับเคลื่อนโดยสำนักงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มูลนิธิชัย

พัฒนา รวมถึงรัฐบาลทุกรัฐบาลยังกำหนดไว้ในแผนบริหารราชการแผ่นดิน มีการเผยแพร่ กล่าวขานอย่างกว้างขวาง แต่หนังสือที่จะรวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ หลักการ วิธีการ ดำเนินชีวิต ที่ถูกพูดถึง ในวาระต่าง ๆ ตลอดถึงบุคคลสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีอยู่น้อย หนังสือเล่มนี้ จึงเป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ได้รับความสนใจตอบรับจากผู้อ่าน จนมีการจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 2

สรุปเนื้อหา

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ เป็นหนังสือที่รวบรวมเนื้อหา หลักการ วิธีการ ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระเจ้าอยู่รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานไว้ และบทความวิชาการ ความคิดเห็นจากปราชญ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่ได้สนองงานใต้เบื้องพระยุคลบาท ผู้เรียบเรียงนำมาไว้ให้ศึกษาและนำไปปฏิบัติได้ เนื้อหาของหนังสือแบ่ง 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ว่าด้วยเรื่องยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของพระเจ้าอยู่หัว ผู้เขียนได้กล่าวถึงการนำเสนอประเด็นปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทุนนิยม ก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อโลก ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย ต่อมาพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงกำหนดยุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยแบ่งยุทธศาสตร์เป็น 2 ประการคือ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างแบบจำลองสอดคล้องกับศักยภาพความเป็นจริง จุดอ่อน จุดแข็ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการโครงการ กิจกรรมในการแก้ไขปัญหา 2) ยุทธศาสตร์แบบโครงการ โครงการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียง โดยผู้เขียนได้กล่าวถึงความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับอุตสาหกรรม โดยตรงไปที่แนวทางการพัฒนาที่นำความมั่นคงและยั่งยืนมาสู่สังคมไทยนั้น จำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง อันได้แก่การพอมีพอกินที่เกิดจากการพึ่งพาตนเองเป็นสำคัญทั้งในระดับบุคคล ชุมชน ระดับประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาหรือที่กล่าวกันโดยทั่วไปคือ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” เป็นกระแสหลักในการพัฒนาทั่วโลก เป็นที่กล่าวขานกันอย่างกว้างขวางในยุคปัจจุบัน

ส่วนที่ 2 ว่าด้วยที่มาของทฤษฎีใหม่ ปรัชญาการพัฒนาทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยผู้เขียนได้กล่าวถึง “ทฤษฎีใหม่” พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีข้อมูลจากเกษตรกรที่ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชไว้หลากหลายชนิดไว้ในพื้นที่เดียวกันที่เรียกว่า ไร่นาสผสมผสาน โดยทรงนำมาเน้นย้ำใน วันที่ 4 ธันวาคม 2537 สาระสำคัญตอนหนึ่งว่า “ทฤษฎีใหม่นี้มิได้เป็นการแจกจ่ายที่ดิน เป็นที่ดินของประชาชนเอง เริ่มที่จังหวัดสระบุรี” ซึ่งมีการแบ่งที่ดินของเกษตรกรออกเป็น ส่วน ๆ มีสูตร คือ 30 : 30 : 30 : 10 หมายถึงแบ่งที่ดินเป็น 4 ส่วนคือ 30 เปอร์เซ็นต์แรกขุดสระ 30 เปอร์เซ็นต์ที่สองปลูกผลไม้ยืนต้นหลากหลายชนิด พืชผักสวนครัว ใช้บริโภคในครัวเรือน แบ่งแจกจ่าย จำหน่าย 30 เปอร์เซ็นต์ที่สาม ปลูกข้าว ไว้บริโภค และ 10 เปอร์เซ็นต์ส่วนที่ 4 ไว้ปลูกบ้านเรือน เลี้ยงปศุสัตว์

ในแต่ละส่วนของที่ดินก็จะมีกิจกรรมบนเนื้อที่นั้น ๆ ตลอดทั้งปี เป็นต้น แนวพระราชดำริกับทฤษฎีใหม่ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้มีแนวพระราชดำริไว้ว่า 1) เป็นวิธีปฏิบัติของเกษตรกรที่เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนน้อย (ประมาณ 15 ไร่) ซึ่งเป็นที่ถือครองโดยเฉลี่ยของเกษตรกรโดยทั่ว ๆ ไป 2) ให้เกษตรกรมีความพอเพียงโดยเลี้ยงตัวเองได้ในระดับที่ประหยัดก่อน ทั้งนี้ต้องมีความสามัคคีกัน ในท้องถิ่น 3) มีข้าวบริโภคทั้งปี โดยถือว่า ครอบครัวหนึ่งทำนา 5 ไร่ จะมีข้าวพอกินตลอดปี 4) เพื่อ กิจกรรมนี้ต้องใช้หลักเกณฑ์เฉลี่ยที่ว่า ต้องมีน้ำใช้ ระหว่างช่วงฤดูแล้ง 1,000 ลูกบาศก์เมตรต่อ 1 ไร่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายสรุปทฤษฎีใหม่ไว้เป็น 3 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 เป็นการอธิบายของการบริหารจัดการที่ดิน ขั้นที่ 2 ว่าด้วยการให้เกษตรกรรู้จักการรวมกลุ่มกัน มีศูนย์ตัวอย่างที่วัดมงคลชัยพัฒนามีแปลงตัวอย่างชื่อ “ทางดิสโก้” ขั้นที่ 3 การร่วมมือกับแหล่งทุน แหล่งพลังงาน การแปรรูป ประโยชน์ของทฤษฎีใหม่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงอธิบายถึงประโยชน์เกษตรแบบทฤษฎีใหม่ไว้ว่า 1) ช่วยให้ประชาชนมีชีวิตพออยู่พอกิน ไม่อดอยากยากไร้ ทำให้ได้รับความสุขตามควรแก่สภาพ 2) ช่วยให้ประชาชนไม่ขาดแคลนน้ำ สามารถมีน้ำใช้ในการเพาะปลูกโดยไม่เดือดร้อน 3) ปีไหนน้ำดี ก็สามารถเพาะปลูกได้มากขึ้น ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นมา 4) ในยามปกติไม่มีภัยพิบัติ ถ้าสามารถก็อาจรวยขึ้นได้เหมือนกัน และ 5) ในคราวมีอุทกภัยก็พ้นตัวได้ไม่ยาก ไม่ต้องมัวพึ่งราชการทำให้เกิดความ เข้มแข็งและรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

ส่วนที่ 3 ว่าด้วยหลักการ วิธีการ การดำเนินชีวิต ด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียงและ เกษตรทฤษฎีใหม่ ในส่วนนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึง หลักการวิธีการตั้งแต่ หลักคิดเรื่องการทำให้มีพอกินพอใช้ก่อน จึงค่อยขยายขยาย โดยยกพระราชดำรัสในปี 2517 ว่า “ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน” วิถีพอเพียง กล่าวถึงการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน โดยทำเป็นแผนการสำหรับปฏิบัติในแต่ละวัน แต่ละเดือน แต่ละปี มีขั้นตอนการออมเงิน การเพิ่มรายได้ การทำบัญชีครัวเรือน เศรษฐกิจพอเพียง งดงามด้วยวัฒนธรรมชาวพุทธ ได้กล่าวถึงท่านพุทธทาสภิกขุเสน อ้วนธรรมชาวพุทธ เพื่อความอยู่รอดบนโลกนี้ ซึ่งเป็นเรื่องเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจ มี 10 ประการ คือ ความขยันขันแข็ง ความสุภาพอ่อนโยน ความกตัญญู ความมีสติมีศีล ความประหยัด เมตตา ใจกว้าง ใญ่บุญ ความอดกลั้น การยอมได้ ความไม่ตามใจกิเลส ความมีแบบฉบับเป็นของตนเอง มีชีวิตพึ่งตนเองให้ได้ ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาท ทำงานให้สนุกเป็นสุขอยู่ด้วยการทำงาน และปิดประตูทางเสื่อม เปิดประตูทางเจริญ พึ่งตนเองได้ กล่าวถึงหลักการของการพึ่งพาตนเอง มีตนเองเป็นที่พึ่งที่หาได้ยาก คนเราจะพึ่งพาคนอื่นก็พึ่งได้ชั่วคราวเท่านั้น ผู้เขียนได้ยกหลักการในพระพุทธศาสนาที่สอนถึงการพึ่งตนเองไว้หลาย ประเด็นหัวข้อธรรม พร้อมทั้งพุทธสุภาษิต เรื่องการดำเนินชีวิตไม่ประมาท มีเนื้อหา กล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตที่มีความระมัดระวัง มีสติ ผู้เขียนได้ยกพุทธสุภาษิตคือ “ปมาโท มจฺจุโน ปทํ” ความประมาทเป็นทางแห่งความตาย ทำงานให้สนุกเป็นสุขอยู่ด้วยการทำงาน กล่าวถึงวิธีการ หลักการทำงานให้มี

ความสุข สนุกกับงานแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 เป็นแบบอย่างของการทำงานทุกกรณี เสริมหัวใจเศรษฐกิจมีวิถีปฏิบัติต่อทรัพย์สินเงินทอง ตามแนวทางของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการมีคาถาหัวใจเศรษฐกิจ คือ อุ อา กะ สะ หลักของการขยันหา รักษาดี มีกัลยาณมิตร มีชีวิตที่สมดุลพอเพียง ซึ่งมีส่วนสำคัญในการสร้างความมั่นคง ยั่งยืนให้กับผู้ดำเนินตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรู้หลักการครองเรือน หัวข้อสุดท้ายของหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงวิธีการหลักการของการดำเนินชีวิต ของชีวิตการครองเรือนให้ประสบความสำเร็จและมีสุขตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอ้างอิงหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เช่นความสุข 4 ประการของชีวิตชาวบ้าน การเป็นชาวบ้านที่มีต้นฉบับ 10 ประเภท หลักการดำเนินชีวิต 4 ประการ เป็นต้น

ประเด็นที่น่าสนใจ

หนังสือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพระเจ้าอยู่หัว เป็นหนังสืออีกเล่มหนึ่งที่ได้รับคามนิยมนจากผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนได้เรียบเรียง เนื้อหาได้ดี ครอบคลุมประเด็นพอสมควร เป็นหนังสือที่เหมาะสมกับผู้สนใจศึกษา โดยนำเนื้อหาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักเกษตรทฤษฎีใหม่ หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามาผสมผสาน อธิบายเป็นหลักการ วิธีการ ปฏิบัติ ดำเนินชีวิตตามหลักพอเพียง ผู้เขียนได้นำความรู้ทั้งหลักเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ มาเป็นประเด็นไว้ในกรอบความคิด แล้วอธิบายผ่านมุมมอง ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คืออริยมรรคมีองค์ 8 ประการ หลักทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา โดยเน้นไปที่ตัวของหลักสัมมาทิฐิ คือความเห็นชอบด้วยปัญญา ผสมผสานกับหลัก พุทธเศรษฐศาสตร์ การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งได้อธิบายว่า กิจกรรมทั้งสองประการนั้น มีตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตน “อดตา อดตนา อดนาโ” เป็นศูนย์กลางของการทำกิจกรรมทั้งสองประการ หรือเป็นการระเบิดจากภายในของตนเอง เริ่มที่ตนเองก่อน ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจสามารถทำให้มนุษย์ช่วยเหลือตนเอง หรือพึ่งตนเองได้ เพราะในความเป็นจริงแล้ว คงไม่มีใครที่จะช่วยเราได้ตลอดเวลา และการพึ่งตนเองนั้น จะทำให้มนุษย์มีชีวิตดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี มีความภูมิใจในตัวเอง สร้างความสมดุลให้กับตนเอง ด้วยตัวของตนเอง หนังสือเล่มนี้ก็ได้ทำหน้าที่สื่อสารได้ดี เพิ่มศักยภาพ มีผลดีต่อสังคม และคนไทยที่สนใจหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อจะกล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือเล่มนี้อาจกล่าวได้เป็นข้อ ๆ คือ

1. เพื่อเผยแพร่แนวพระราชดำริเรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ ของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
2. เพื่อเป็นการเทิดทูนพระเกียรติคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ของพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีต่อคนไทยทั่วประเทศ
3. เพื่อเป็นการสืบสานพระราชปณิธานของพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
4. เพื่อเป็น เนตติ (กรอบ หลักเกณฑ์ หรือแนวทาง) ปฏิบัติของชาวไทย

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2561

5. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนไทยได้มีความรู้ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ อย่างถูกต้อง

6. เพื่อเป็นคู่มือการดำเนินชีวิต สร้างตัว ให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยเงื่อนไข ของความรู้และคุณธรรม ของบุคคล ชุมชน สังคม ตามกรอบของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ นำไปใช้ในชีวิิต เป็นการสืบทอด เพื่ออนุชนรุ่นหลังได้เข้าใจ ดังพระราชดำรัสว่า “การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน หมายความว่า อุ้มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตนเอง”

ประเด็นที่พึงระวัง

มีข้อต้องระวังในหนังสือเล่มนี้ คือ ผู้เขียนได้ยกหลักธรรมในพุทธศาสนาประกอบของการเขียนหนังสือจำนวนหลายเรื่อง หลายบท หลายข้อ หลายประเด็น จนทำให้เป็นเหมือนผู้อ่านกำลังอ่านหนังสือธรรมะสำหรับเป็นข้อคิดประจำวันไป แทนที่จะเป็นการวิเคราะห์ขยายให้ครบถ้วนว่าด้วย 3 ห่วง 2 เงื่อนไข 4 มิติ ให้ชัดเจนโดยยกกรณีตัวอย่างประกอบในหนังสือ ให้เหมาะสมกับเป็นหนังสือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระเจ้าอยู่หัว

ประเด็นที่ควรเพิ่มเติมให้เต็ม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหรือประเด็นที่ควรเพิ่มเติมเข้ามา คือประเด็นแหล่งอ้างอิง (Reference Source) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในส่วนภูมิภาคต่าง ๆ คือ

1. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ฉะเชิงเทรา
2. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.เพชรบุรี
3. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.จันทบุรี
4. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.สกลนคร
5. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.เชียงใหม่
6. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทออันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.นราธิวาส

หรือแหล่งอ้างอิงที่เป็นบุคคล ชุมชน สหกรณ์ ซึ่งดำเนินชีวิตตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งได้รับรางวัลตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทั้งการจัดการแหล่งน้ำนาข้าว ไร่สวนผสม การปลูกหญ้าแฝก การบำรุงดิน ปศุสัตว์ เป็นต้น หากผู้เรียบเรียงได้นำมาประกอบการเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ก็จะทำให้หนังสือมีเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

บทสรุป

หนังสือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระเจ้าอยู่หัว เล่มนี้ เป็นเหมือนคู่มือ สำหรับคนไทย
ทั้งประเทศได้ใช้ดำเนินชีวิตตามหลักการ วิธีการ เพื่อพัฒนาตนเอง สังคม ครอบครัว ชุมชน ด้วยศาสตร์
ของพระราชา จะเกิดความสุขที่แท้จริง แบบยั่งยืน มั่งคั่ง มั่นคง ตอบสนองต่อมิติทางสังคม วัฒนธรรม
สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ โดยมีความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวังมีความขยัน อดทน ประหยัด ซื่อสัตย์
และความจริงใจ เป็นฐานสำหรับ การครองตน ครองคน ครองงาน